

комунікативної, дискурсивної, лінгвістичної компетенцій, що розвиваються з набуттям досвіду в ситуаціях МПВ у процесі професійної підготовки.

Перспективи подальшого дослідження полягають у розробленні педагогічної технології формування мовної особистості економіста із використанням інноваційних методів навчання іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бородин Т.В. Социальный диалог: коммуникативные стратегии личностной репрезентации общественных отношений: автореф. дис... канд. филос. наук 09.00.11. Ростов. гос. унив-т. – Ростов-на-Дону, 2003. – 20 с.
2. Виноградов В. В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика. – М.: Издательство Академии Наук СССР, 1963. – 256 с.
3. Ганжин В.Т. Техники и технологии делового общения. Словарь-справочник. Эффективная коммуникация: история, теория, практика. Текст. / В. Т. Ганжин; под ред. М. И. Панова. – М.: Олимп, 2004. – 958 с.

4. Григорьева В. С. Дискурс как элемент коммуникативного процесса: прагмалингвистический и когнитивный аспекты: монография. – Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007. – 288 с.

5. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

6. Карасик В.И. О типах дискурса. Языковая личность: институциональный и персональный дискурс: сб. науч. тр. – Волгоград, 2000 а. – С. 5 – 20.

7. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность. Изд. 7-е. – М.: Издательство ЛКИ, 2010. – 264 с.

8. Лингвистический энциклопедический словарь/ Под ред. В. Н. Ярцевой; Ин-т языкознания АН СССР. – М.: Сов. энцикл., 1990. – 682 с.

9. Українська мова: Енциклопедія/ Редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), Зяблюк М. П. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.

10. Энциклопедический словарь-справочник. Электронный ресурс / под ред. Л.Ю. Иванова, А.П. Сковородникова, Е.Н. Ширяева и др. – 3-е изд., стер. – М.: Флинта, 2011. – 840 с.

УДК 377

ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Прокопчук В.Ю.,
здобувач кафедри суспільних дисциплін

Національний університет водного господарства та природокористування

Стаття присвячена висвітленню проблеми формування професійних якостей майбутніх медиків. Здійснено аналіз таких особистісних характеристик індивіда як ідентичність, особистісна ідентичність професійна ідентичність та відстежено їх вплив на індивідуальний розвиток і професійне становлення особистості. Обґрунтовано структурно-функціональну організацію ціннісно-смыслові сфери особистості медика як стрижневого компонента особистості у процесі вузівської підготовки.

Ключові слова: *особистість, студентський вік, ідентичність, особистісна ідентичність, професійна ідентичність, професійна компетентність, медичний працівник, професійні якості.*

Статья посвящена освещению проблемы формирования профессиональных качеств будущих медиков. Осуществлен анализ таких личностных характеристик индивида как идентичность, личностная идентичность, профессиональная идентичность и отслежено их влияние на индивидуальное развитие и профессиональное становление личности. Обоснована структурно-функциональная организация ценностно-смысловой сфери личности медика как стержневого компонента личности в процессе вузовской подготовки.

Ключевые слова: *личность, студенческий возраст, идентичность, личностная идентичность, профессиональная идентичность, профессиональная компетентность, медицинский работник, профессиональные качества.*

Prokopchuk V.Yu. PROFESSIONAL AND PERSONAL FEATURES OF FORMATION OF PROFESSIONAL QUALITIES OF FUTURE PHYSICIANS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

The article is devoted to the problem of formation of professional qualities of future physicians. It was analyzed the personal characteristics such as individual identity, personal identity, professional identity and traced

their impact on personal development and professional development of the individual. The structural-functional organization of the value-semantic sphere of the personality of the physician as a core component of the personality in the process of high school preparation is substantiated.

Key words: *personality, student age, identity, personal identity, professional identity, professional competence, physician, professional qualities.*

Вступ. Істотними чинниками, що впливають на якість надання медичної допомоги населенню, є професійна підготовка і раціональне використання медичних кадрів. У зв'язку з цим особливо важливого значення набуває проблема змісту та організації підготовки медичних кадрів. Підготовка медичних працівників в Україні забезпечується мережею вищих медичних навчальних закладів I-IV рівнів акредитації, серед яких значне місце займають медичних коледжі (нараховується близько 72), які здійснюють підготовку фахівців за спеціальностями: «Сестринська справа», «Лікувальна справа», «Акушерська справа», «Лабораторна діагностика», «Фармація». А оскільки виникає потреба у формуванні нових підходів до професійної та соціальної поведінки не тільки лікарів, але і молодших медичних (фармацевтичних) спеціалістів, то безпосередньо вирішувати це завдання покликані колективи вищих медичних навчальних закладів I-II рівнів акредитації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових розвідках значний інтерес викликають праці, присвячені дослідженню цілої низки аспектів з питань формування професійних якостей майбутніх медиків.

Так, проблеми визначення ролі здібностей, мотивів, інтересів та професійно-особистісних особливостей у становленні професійних якостей спеціаліста стають об'єктом уваги Б. Ананьєва, О. Асмолова, О. Бондаренка, С. Братченка. Особливості взаємозв'язку та взаємовпливу ціннісних установок і професійної діяльності відстежується у працях Т. Корнілова та У. Драйден. Значний внесок у розроблення теорії та практики формування важливих професійних особистісних якостей, особистісного розвитку, самоактуалізації й самореалізації внесли такі вчені як С. Братченко, С. Белковський, Л. Коростильова, О. Корабліна. Водночас на специфіці студентського віку як важливого етапу особистісного розвитку та особистісної ідентичності зосереджують увагу П. Бабочкін, М. Дворяшина, О. Крупнов, Н. Пейсахов, В. Рибалка та інші. Осмислення людини як індивіда, що визначається її біологічними особливостями спадковості, організму, станом здоров'я, фізичною та психічною енергетикою, які суттєво впливають на рівень її розвитку

як особистості, так і професіонала, аналізується Е. Зеєром [5].

У запропонованій статті поставимо завдання розкрити проблеми формування професійних якостей майбутніх медиків. На основі аналізу таких провідних особистісних характеристик індивіда як ідентичність, особистісна ідентичність, професійна ідентичність відстежимо їх вплив на індивідуальний розвиток і професійне становлення особистості.

Виклад основного матеріалу. Процес формування особистості людини триває все життя, втім період навчання у медичному коледжі відіграє особливу роль у цьому процесі. Саме в цей час у студента закладаються основи тих якостей спеціаліста, з якими він увійде в нову для нього атмосферу діяльності, де відбуватиметься його подальший розвиток як особистості. Тому питання особистісного становлення студентів в аспекті їх професійної діяльності має постійно перебувати у центрі уваги. Для цього система навчально-освітнього процесу має вибудовуватися на ґрунті гармонізації розвитку студента і як особистості, і як фахівця.

Професійна підготовка фахівців у медичних коледжах – це динамічне складне педагогічне явище, яке здійснюється на основі цілеспрямованого, організованого, науково обґрунтованого формування особистості майбутнього медика. Її мета і завдання визначаються суспільними потребами і вимогами до галузі охорони здоров'я, а також розвитком медичної науки. Зростання ролі середнього медичного персоналу в системі охорони здоров'я зумовлює необхідність підтримки й удосконалення медичними працівниками своїх знань та навичок, докладання необхідних зусиль до професійного самовдосконалення на рівні сучасного стану медицини.

Процес особистісного становлення майбутніх медиків має свої особливості. Адже професія медик – це унікальний вид діяльності, який характеризується станом постійної психологічної готовності, емоційного ставлення до проблем пацієнтів, пов'язаних із станом здоров'я, а також до різноманітних ситуацій, які передбачають міжособистісне спілкування. Вона передбачає генетично обумовлені, сформовані у сім'ї та школі, морально-психологічні та естетичні якості: усвідомлення добра і зла,

справедливості, обов'язку, честі та совісті та ін. У процесі навчання у медичному навчальному закладі вони мало змінюються. Саме тому перед системою медичної освіти гостро постає питання не тільки про зміст, структуру й технології підготовки фахівців нового рівня, але насамперед про формування в них особистісної та професійної ідентичності, професійної компетентності і відповідних якостей майбутніх фахівців, здатних відповідати викликам часу.

Сучасна вітчизняна психолого-педагогічна наука має в своєму арсеналі значну кількість праць, присвячених різним аспектам особистісної ідентичності та особистісного розвитку студентів у взаємозв'язку з їх професіоналізацією. Особистісне становлення студентів у проблемному полі професійної діяльності займає значне місце у науковому дискурсі, набуваючи переосмислення крізь призму експлікації специфіки студентського віку як важливої стадії розвитку особистості (Б. Ананьєв, А. Бодальов, Д. Дворяшин, Н. Пейсахов, О. Степанова); визначення ролі й місця здібностей, інтересів, мотивів та особистісних рис у формуванні важливих професійних якостей (Е. Зеєр, Т. Кудрявцева, Б. Ломов). Саме у цьому контексті особливого пріоритету набуває потреба особистісного підходу у формуванні особистості фахівця-професіонала, розвитку його професійної самосвідомості (І. Дубровіна, Л. Долинська, С. Максименко, Н. Чепелева та ін.).

Власне, Б. Ананьєв акцентує увагу на неспівпадінні за часом настання зрілості людини як індивіда (фізичної зрілості), як особистості (громадянської зрілості) та як суб'єкта пізнання і праці (розумова зрілість й працездатність). Сучасні дослідження показують, що в молодому віці відбувається вирівнювання темпів розвитку окремих сторін особистості, оскільки повноцінно функціонувати людина не може, розвиваючись лише в одному напрямі: як в юності, так і в зрілому віці їй необхідні всі особистісні ресурси [1].

Натомість центральною проблемою для всього юнацького віку згідно з концепцією Е. Еріксона постає досягнення ідентичності. Окреслені процеси ідентичності залишаються актуальними впродовж усього періоду дорослості і забезпечують відчуття безперервності досвіду дорослого життя. Тоді як у період ранньої дорослості людям доводиться знову самовизначатися, віднаходити свої пріоритети і своє місце у соціальному світі. Розвиток відчуття Его-ідентичності із різних ідентифікацій дитинства супроводжується інтеграцією ролей. Кульмінація відбувається в пізній юності.

Юнак, не впевнений у своїй ідентичності, відчуває себе ніяково в інтимних міжособистісних стосунках. З набуттям впевненості посилюються потреби дружби, суперництва, лідерства, кохання, натхнення. Его-ідентичність породжує нову форму любові до батьків, вільну від бажання їх змінити. І тільки у період пізньої юності приймається факт, що кожен несе відповідальність за свій спосіб життя.

Варто зважити на те, що відсутність або втрата Его-ідентичності у разі психоневрозу супроводжується відчаєм і страхом смерті. Відчай може маскуватися почуттям відрази і незадоволення окремими стосунками і людьми, але, насправді, він означає зневагу до себе. Протиріччя між близькістю й ізоляцією визначається як найбільш характерна для раннього юнацтва проблема. Саме близькість являє поєднання двох ідентичностей за умов збереження кожним партнером своїх неповторних особливостей. Ізоляція настає в результаті відсутності взаємності, а також за наявності ризику втратити себе, якщо індивідум має слабку ідентичність [3].

Зазначені особливості юнацького віку певним чином екстраполюються в специфіку буття студентства як особливого періоду життя людини. З одного боку, студенти – повнолітні люди, а з іншого – їх не повністю можна назвати самостійними або економічно незалежними. Навчаючись певної професії, вони ще не є спеціалістами. Така роздвоєність породжує певні протиріччя й зумовлює необхідність психологічної підтримки студентів. На думку більшості дослідників, студентство є особливо слабким у плані як соматичного, так і нервово-психічного здоров'я, й тому потребує особливої уваги до зміцнення самооцінки, гармонізації внутрішньоособистісних конфліктів, вміння справлятися з важкими та непередбачуваними ситуаціями в спілкуванні та продуктивно вирішувати міжособистісні конфлікти, а також володіння своїм емоційним станом. Студентський вік виділяється як окремий період розвитку у зв'язку із навчанням у вищій школі, з початковим періодом професійного становлення.

За твердженням сучасних науковців до дослідження психологічних новоутворень особистості варто вдаватися на основі інтегративного підходу, оскільки вони виникають на «перетині» особистості та її здібностей; особистості і цінностей; особистості й діяльності. [6, с. 176.]. У юності образ майбутнього є складним інтегративним утворенням (О. Посацький), який охоплює ціннісні орієнтації, перші життєві плани, планові та очікувані події, елемен-

ти рефлексії та самооцінки, засвоєні стереотипи поведінки, настанови та емоційне ставлення до майбутнього [8].

Професійне становлення фахівця, на думку Е. Зеєра, А. Павлової, Е. Симанюка, на початкових стадіях детермінується різними суперечностями, які є рушійними силами особистісного становлення. Рушійними силами професійного становлення є суперечності між зовнішніми і внутрішніми (особистісними) чинниками. До зовнішніх чинників, які ініціюють професійне становлення, науковці відносять соціально-економічні умови, зміст і технології виконання діяльності, систему стимулювання розвитку особистості [4, с. 120]. На стадії професійної адаптації особистісне становлення визначається суперечностями між вимогою новою для особистості соціально-професійної ситуації (професійної діяльності, нової ролі, колективу) і рівнем соціально-професійної кваліфікації та компетенції [4, с. 119].

Професійне становлення майбутнього медика здійснюється за формулою детермінації (С.Рубінштейн) – зовнішні умови впливають на процес розвитку через внутрішні умови, які є у самому індивіді [9, с. 139]. Суперечності особистісного становлення майбутнього медика визначені нами з основних суперечностей, характерних для вітчизняного вищівського навчання:

- між уявленнями абітурієнта про обрану професію медика та її реальною сутністю;
- між потребою отримати професію та наявним рівнем освітніх та професійних знань, умінь та навичок, необхідних для її задоволення;
- між уявленням студента про ідеал медика і неповними уявленнями про себе як майбутнього професіонала;
- між уміннями колишнього старшокласника вчитися і вимогами до навчального процесу і процесу навчання у медичному коледжі;
- між вимогами до компетентності та компетенції майбутнього медика та можливістю забезпечення якісної освіти у вищому медичному навчальному закладі;
- між особистісними особливостями студентського віку та специфічними умовами професійного навчання у вищому медичному навчальному закладі;
- між формуванням професійної ідентичності та включення студентів у навчально-виховний процес [2].

Як бачимо, за роки навчання у медичному виші необхідно розвивати у майбутніх медиків професійну спрямованість, що

характеризує ступінь прояву прагнення до усвідомлення мети професійної діяльності та стимулювати у них бажання оволодіти професійною компетентністю і працювати в обраній галузі. С. Рубінштейн стверджував, що основна мета навчання полягає у підготовці до майбутньої самостійної трудової діяльності; основний засіб – освоєння узагальнених результатів того, що створене попередньою працею людства; освоюючи підсумки минулої суспільної праці, людина готується до власної трудової діяльності [9, с. 600]. Оскільки даному віковому періоду відповідає провідна форма діяльності – навчання, тому, очевидно, професіоналізація і становлення особистості майбутнього медичного працівника відбувається у процесі його навчання у вищому медичному навчальному закладі.

Відтак, у професійній спрямованості особистості виражається позитивне ставлення до професії, схильність та інтерес до неї, бажання вдосконалювати свою підготовку, задовольняти матеріальні й духовні потреби, займаючись працею в галузі своєї професії.

Висновки. Підбиваючи підсумок, можна сказати, що успішному становленню професійних якостей студентів медичних закладів у процесі навчання сприяє усвідомлення і, головне, розвиток основних якостей особистості, якими має володіти кожен медичний працівник, при цьому величезне значення в його практичній діяльності має орієнтація на іншу людину як рівноправного учасника діяльнісного процесу. Для формування професійних якостей студента медичного закладу – майбутнього медика необхідні: володіння принципами взаємної співпраці, поєднання професійних якостей і особистісних позицій, прагнення саморозвитку та самореалізації у своїй майбутній професійній діяльності. Тільки творчий настрій, жага знань і постійний пошук сприяють формуванню студента-медика, майбутнього фахівця, професіонала своєї справи. Саме вони пробуджують у ньому справжню свідомість і творчу активність, прагнення саморозвитку та самореалізації, саме ці якості настільки необхідні для сучасного фахівця – професіонала своєї справи. А вирішення найважливіших стратегічних проблем медичної науки та практики можливе лише за умови забезпечення лікувальних, лікувально-профілактичних та фармацевтичних закладів висококваліфікованими фахівцями, що залежить від організації та діяльності педагогічних колективів вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладів I-II рівнів акредитації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человеческого знания. – М.: Наука, 1977. – 380 с.
2. Варбан М.Ю. Проблема рефлексивної підтримки професійного становлення особистості на етапі переходу від юності до дорослості. URL: politik.org.ua/vidmagcontent.php3?m=8&n=23&c=264.
3. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис. – М.: Прогресс, 1996. – 344 с.
4. Зеер Э.Ф. Модернизация профессионального образования: компетентностный подход / Э.Ф. Зеер, А.М. Павлова, Э.Э. Симанюк. – М. 2005. – 268 с.
5. Зеер Э.Ф. Психология профессий. – М.: Логос, 2003. – 286 с.
6. Носенко Е.Л. Сучасні напрями зарубіжної психології: психологія особистості: підручник / Е.Л. Носенко, І.Ф. Аршава. – Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту. 2010. – 261 с.
7. Попіль М.І. Психологічні особливості становлення професійної ідентичності майбутніх медсестер: дис. канд. психол. наук: 19.00.07. – Дрогобич, 2009. – 196 с.
8. Посацький О.В. Особливості образу майбутнього в юнацькому віці. Збірник наукових праць інституту психології ім. Г.С. Костюка (За ред. Максименка С.Д.). – К. 2004. – Т. 6. – Вип. 3. – С. 264–272.
9. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб.: Питер. 2000. – 712 с.
10. Трофімов Ю.Л. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук (за ред. Ю.Л. Трофімова). – К.: Либідь, 1999. – 558 с.

УДК 378.147:811.111(045)

РОЛЬ ТА ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПРАВОЗНАВЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Романов І.І., викладач кафедри іноземних мов

Національна академія внутрішніх справ

аспірант

Київський національний лінгвістичний університет

Ця стаття присвячена проблемі формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх правознавців. Розглядаються різні підходи вчених до визначення змісту і структури іншомовної комунікативної компетентності. Подається коротка характеристика поняття «іншомовна комунікативна компетентність». У статті розглянуто необхідність формування та вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності студентів-правознавців. Розглядаються методи формування іншомовної комунікативної компетентності.

Ключові слова: навчання іноземної мови, майбутні правознавці, компетентність, методи, комунікативна компетентність.

Статья посвящена проблеме формирования иноязычной коммуникативной компетентности у будущих правоведов. Рассматриваются разные подходы ученых к определению содержания и структуры иноязычной коммуникативной компетентности. Дается краткая характеристика понятия «иноязычная коммуникативная компетентность». В статье показана необходимость формирования и совершенствования иноязычной коммуникативной компетентности. Рассматриваются методы формирования иноязычной коммуникативной компетентности.

Ключевые слова: обучение иностранному языку, будущие правоведы, компетентность, методы, коммуникативная компетентность.

Romanov I.I. THE ROLE AND MEANS OF FORMING FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE LAWYERS AT ENGLISH LANGUAGE CLASSES

This article is devoted to the problem of forming a foreign language communicative competence. Different approaches of scientists to define the content and the structure of foreign language communicative competence are analyzed. A precise outlook of “foreign-language communicative competence” is given. The necessity of formation and improvement of foreign language communicative competence is overviewed. Methods of formation of foreign communication competence are considered.

Key words: foreign language teaching, future lawyers, competence, methods, communicative competence.

Постановка проблеми. Нині знання іноземної мови є необхідною умовою для майже всіх фахівців. В нашому випадку йдеться

про майбутніх правознавців, для яких так само важливо знати іноземну мову, оскільки, по-перше, Україна з кожним днем все